

КЪМ ВЪПРОСА ЗА ПОДБОРА И КАЧЕСТВОТО НА ТЕКСТОВЕТЕ ЗА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЧЕТЕНЕ НА НЕМСКА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА ЛИТЕРАТУРА ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Стефан Политов
Лесотехнически университет - София

Проблемът за подбора и качеството на текстовете с право е един от централните в методиката на чуждоезиковото обучение. Правилното му разрешаване е особено важно за постигане на целите на обучението. Ето защо ще разгледам някои въпроси, отнасящи се до видовете текстове за обучението на студентите по четене на немска научно-техническа литература по специалността, до техния езиков материал и неговата организация в тях. При това ще изхoda от следните основни положения:

Ключови думи: четене, обучение, видове текстове, езиков материал, организация;
Key word: reading, teaching, types of texts, language content, composition.

1. Усвояването на чуждоезикови знания, умения и навици за четене на литература по специалността е главната практическа цел на специализираното чуждоезиково обучение на студентите в технически университет. 2. Четенето е процес на възприемане и активно преработване на информация, графически закодирана по системата на даден език или перцептивно-мисловна дейност, процесуалната страна на която има аналитико-синтетичен характер (Теоретически основи ... 1981, 268, 275). 3. За да четат, студентите трябва да могат: правилно да възприемат зрителните образи на думите и да ги свързват с техните значения, да познават граматичните форми и конструкции, да разкриват синтактичните и смисловите отношения между думите; да разчленяват текста на синтагми, които да оформят интонационно правилно (Теоретически основи ... 1981, 288). 4. Възприемането на зрителните образи на думите се съпровожда с актуализация на техните слуховомоторни образи, без което четенето не може да се осъществи. Без трайни автоматизирани произносителни навици съкратената форма на вътрешно изговаряне, характерна за четенето наум на добрия четец, не е възможно. (Теоретически основи ... 1981, 275, 288) 5. Новите думи се запомнят най-добре, когато се въвеждат в текстовете на гнезда, когато се повтарят 10 и повече пъти на интервали, по-малки от 10 страници, и когато не заемат повече от 4% от текста (Кондратиева 1974, 59, 65 – 67, 106 – 111; Методически записки 1971, 182). 6. Текстовете по специалността съдържат освен лексикални и граматични трудности, и трудности, произтичащи от съдържанието и наличието на термини, означаващи неизвестни и неясни за студентите понятия. 7. Значението на повечето производни и сложни думи в тези текстове може да се разкрие с помощта на съставящите ги компоненти. 8. Определените чрез статистически методи 1000 – 1200 най-чес-

то употребявани в текстовете по специалността лексеми съставляват от 80% до 90% от даден текст (Хофман 1976, 287), а за четене на научно-технически текст е необходимо да се разбира значението на 83% до 86% от всички словоупотреби в текста (Кочеткова 1975, 12; Ротар 1976, 10). Това означава, че тези лексеми могат да се използват при чуждоезиковото обучение като лексикален минимум с максимална ефективност. 9. У студентите е развито във висока степен логическото мислене. При работа с езиковия материал те се стремят към установяване на разнообразни връзки и към смислово, логическо запамяване. 10. В началото на обучението чуждоезиковите знания и умения на повечето студенти са на ниско ниво, особено в областта на лексиката. 11. Ефективното чуждоезиково обучение изисква, целите да се постигат с минимален разход на време и сили. 12. Необходими предпоставки за успех са интересът, мотивите и емоционалното удовлетворение от резултатите от изучаването на чуждия език.

Анализирайки изложените основни положения, стигнах до следните изводи:

Текстовете за обучението по четене трябва да съдържат само срещаните в литературата по специалността граматични единици и лексикален минимум с максимална ефективност, чиито лексеми по възможност трябва да се въвеждат в текстовете на гнезда. Езиковият материал трябва да се повтаря често и периодично на малки интервали. Текстовете трябва да са достъпни за студентите и в езиково и в извънезиково отношение, а трудностите в тях да нарастват постепенно. Те трябва да са освободени до такава степен от трудности, произтичащи от съдържанието и наличието на термини, означаващи неизвестни или неясни за студентите понятия, че обучението по езика да не се превръща в обучение по специалността и да не се пречи на придобиването на чуждоезиковите знания и

умения. Същевременно обаче текстовете още от самото начало на обучението трябва постепенно, постоянно и все повече да се свързват със съответната специалност. Те трябва да позволяват, студентите непрекъснато да виждат необходимостта и ползата от изучаването на чуждия език и своя все по-голям напредък, да спомагат за създаване у тях на интерес, мотиви и емоционално удовлетворение от получаваните резултати. Текстовете трябва да осигурят условия за бързо нарастване на чуждоезиковите знания и умения на студентите с най-малък разход на сили и време и за ускоряване настъпването на момента, в който те ще могат да четат оригинална литература по специалността си. Те трябва да са с тематика по специалността, но през началния етап се налага да се използват и текстове с позната тематика или с тематика, близка до специалната. Текстовете за началния и следващия среден етап е необходимо да са съставени или адаптирани. През средния етап трябва да се включат и някои оригинални текстове, а през заключителния етап е необходимо обучението да се провежда само въз основа на оригинални текстове. Според предназначението им текстовете трябва да бъдат:

1. Основни текстове – за усвояване на чуждоезиковия материал и развиване на умения и навици не само за четене, но и за устна реч. Това са текстове за началния и средния етап на обучението. Изреченията в тях трябва да са кратки, а граматичните конструкции да са дадени в по-прости комбинации. Тези текстове трябва лесно да се преразказват, да са годни за водене на разговор и да улесняват използването на нагледни материали. В основните текстове трябва да се включат срещаните в литературата по специалността граматични единици и в низходящ ред думите от лексикалния минимум, като се започне от думите с най-голяма честота. Текстовете за началния етап трябва да съдържат употребяваните в специалната литература граматични единици, изучени в средното училище. В тях трябва да се включат следните думи от лексикалния минимум: думи, учени в средното училище, които се знаят от всички студенти; нови интернационални думи (нетермини и термини), които са разбираеми за студентите; думи, учени в средното училище, които се знаят от повечето студенти при постъпването им в университета и такива, които са забравени от повечето студенти; други нови думи (които не са интернационални), включително термини, означаващи понятия, известни на студентите. При въвеждането на тези думи в текстовете е желателно да се спазва посочената последователност. Текстовете за средния етап трябва да съдържат освен материала, изучен в предходния етап,

и останалия граматичен и лексикален материал от чуждоезиковия минимум.

2. Текстове за развиване на умения и навици за четене с помощта на словообразователен анализ. Те трябва да съдържат позната лексика и граматика и образувани от познати думи нови сложни и производни думи, които означават понятия, разбираеми за студентите, и чието значение може да се разкрие с помощта на компонентите им. При четене на тези текстове студентите трябва да се научат да познават лексиката от минимума в състава на сложни и производни думи, с нейна помощ да разкриват значенията им и да разбират съдържанието на текстовете.

3. Текстове за развиване на умения и навици за четене с помощта на контекстна езикова догадка. Те трябва да бъдат съставени главно от познат езиков материал и да съдържат нови думи, чието значение може да се разкрие въз основа на контекста.

4. Текстове за развиване на умения и навици за откриване и разбиране на граматичните конструкции в сложни комбинации, характерни за оригиналната литература. Отначало тези текстове трябва да са съставени от познат езиков материал, а след това в тях трябва да се включи и непозната лексика.

5. Преговорно-обобщаващи текстове. Те трябва да съдържат в нови комбинации изучения езиков материал от няколко урока и да служат за затвърдяване, приложение и усъвършенстване на чуждоезиковите знания, умения и навици за четене.

6. Текстове за развиване на техниката и скоростта на четене. Текстове, предназначени за тази цел, са необходими в началото на обучението. Те трябва да съдържат познат езиков материал.

7. Текстове за прилагане на практика на придобитите през началния и средния етап чуждоезикови знания, умения и навици за четене на литература по специалността:

А. Текстове за домашно четене, поместени в сборници. Това трябва да са съвременни оригинални текстове по специалността, някои от които, ако се налага, съкратени, за да се увеличи повтарянето на езиковия материал. Те трябва да съдържат думите от лексикалния минимум и думи, образувани от тях, както и не повече от 4 % нови думи, чието значение е необходимо да се търси в речника. Новите думи, съставляващи 4 % от текста, трябва да се повтарят повече от 10 пъти в малки интервали, за да се осигури запаметяването им още при четене. Езиковият материал от минимума трябва да се включи в тези текстове в същата последователност, в която е разположен в основните текстове.

Б. Текстове в оригинални научно-технически документи (списания, книги, проспекти, стандарти

и др.). Тези текстове трябва да отразяват последните научно-технически постижения в съответната област и да са разбираеми за студентите. Отначало те не бива да съдържат повече от 4 % думи, значението на които е необходимо да се търси в речника, за да не се превръща четенето в отегчителна работа и студентите да могат да почувстват увереност в силите си и удовлетворение от изучаването на езика.

8. Текстове за стимулиране на студентите при изучаването на чуждия език в периода, през който не могат да се използват оригинални текстове. Това са текстове в учебни научно-технически документи (учебни материали, разработени по образец на оригиналните, но с адаптирани текстове, съставени от познат езиков материал и думи, чието значение може да се разкрие без речник). УНТД са най-подходящи за началото на средния етап, когато все още не могат да се използват оригинални научно-технически документи, четенето на които допринася най-много за стимулиране на студентите при изучаване на чуждия език. Моите наблюдения и

опит показват, че в този период УНТД заместват с успех оригиналните НТД. Текстовете в УНТД могат да изпълняват и функциите на преговорно-обобщаващи текстове.

Литература

1. Кондратиева 1974: В. А. Кондратьева. Оптимизация усвояния лексики иностранного языка. Москва 1974.
2. Методически записки: Методические записки по вопросам преподавания иностранных языков в вузе. Вып. 7, ч. I – II. Москва 1971.
3. Кочеткова 1975: В. К. Кочеткова. Частотный французско-русский словарь-минимум по электронике. Москва 1975.
4. Ротар/Чижаковски 1976: А. С. Ротарь, В. А. Чижаковский. Частотный немецко-русский словарь-минимум газетной лексики. Москва 1976.
5. Теоретически основи ... 1981: Теоретические основы методики обучения иностранным языкам в средней школе. Москва 1981.
6. Хофман 1976: Lothar Hoffmann. Kommunikationsmittel Fachsprache. Berlin 1976.

REGARDING THE PROBLEM OF SELECTION AND QUALITY OF TEXTS FOR THE PURPOSES OF TEACHING READING OF GERMAN SCIENTIFIC AND TECHNICAL LITERATURE IN THE SPECIALISED AREA OF STUDY

Stefan Politov
University of forestry – Sofia, Bulgaria

ABSTRACT

The problem of selection and quality of reading texts is with good reason one of the central issues in foreign language training methodology. Its correct solution is of considerable importance to the achievement of the training goals. That is why the current report deals with some questions referring to the types of texts for teaching reading of German scientific and technical literature in the specialised area of study, and their language content and composition.